

A polctól az Aleph-rendszerig

Erkel engedélye, Liszt hagyatéka, Dohnányi gratulációja

Hogyan vásárolta meg d'Albert Liszt kottaszekrényeit, hány könyvvel indult az olvasókör, miként kerültek az intézménybe Schubert és Mozart művei, s miért írt felháborodott levelet az igazgatónak Ferencsik János? A százharminc esztendőn átívelő levél- és dokumentumgyűjtemény számos különleges olvasnivalót tartalmaz. Betekinthetünk Közép-Európa legnagyobb zenei gyűjteményének születésébe, de az intézmény- és könyvtártörténet mellett a zenei élet ismert szereplőit is új oldalukról ismerhetjük meg. Gádor Ágnes *A Zeneakadémia könyvtárának története dokumentumokban (1875–2005)* című kötete november közepén jelent meg, a Gramofon gondozásában.

➔ Réfi Zsuzsanna

Gádor Ágnes

Száraz, s talán kissé unalmas anyagra számít az olvasó, de már az első néhány oldal után egyre nagyobb érdeklődéssel böngészi a különböző leveleket, amelyek kor- és kultúrtörténettel is szolgálnak. Kiderül: az első kottákat és könyveket a beiratkozási díjakból vásárolták, s tárolásukra elegendő volt egyetlen polc, majd következett két üveges szekrény, aztán a hagyatékok, vásárlások, adományok által nőtt egyre nagyobbra a gyűjtemény. Érdekes olvasni Trefort Ágoston sorait, Erkel Ferenc levelezését, s megismerni Hubayt intézményvezetői oldaláról. A dokumentumokból kiderül, miért nevezték Erkel Lajos titkári feladatellátását pongyolának, milyen árendeményt kérő alkudozást folytatott a Breitkopf & Härtel kiadóval Peregriny titkár, s hogyan ajánlotta fel saját, jutalmul kapott 300 forintját könyvek beszerzésére. Szerepel a dokumentumok között Körösy József statisztikai adatokat kérő levele, s azok a sorok is, amelyekből kiderül: a főigazgató mi mindent adományozott a könyvtárnak.

Olvashatunk arról is, miként indult bayreuthi tanulmányútra az olvasókör, mikor kérték fel a könyvtár vezetésére Sereghy Elemért, aki oly szorgalommal és odaadással dolgozott, hogy íróasztala mellett érte a halál. Prahács Margit nevével először a zongoraszak előkészítő osztályának rendes növendékei között találkozunk, majd ő lesz „A könyvtárnok”, akinek oly sok mindent köszönhet az intézmény, s aki nem mellékesen a Baumgarten-díjat is elnyerte. Akadnak levelezések miniszteri tanácsosok, vitézek, népbiztosok, s persze elvtársak aláírásával is. Szó esik Bohém-estélyről, Dohnányi munkatársi gratulációjáról, háborús veszteségekről, az első számítógépek beszerzéséről, vagy arról, hogy ho-

gyan találtak új helyiségeket a gyűjteménynek. Kiderül, milyen neves művészeket kellett felszólítani többször, hogy szolgáltassák vissza a náluk maradt kottákat, mely szerzeményeket kölcsönözték ki a legtöbbször, hogyan sikerült vámentességet kapni néhány küldeményre, s miként jutott valutakerethez a könyvtár. Olvashatunk levelezést a ‘fasiszta szellemű, antidemokratikus művek jegyzékéről’, és letartóztatott segédkönyvtárosról is. Megtaláljuk a gyűjteményben Ferencsik felháborodott sorait, aki a bezárt könyvtár miatt – próba helyett – kénytelen volt szélnek eresztetni az intézeti zenekart. Jól követhető, hogy a Sereghy- és Prahácskorszakot követően milyen változások mentek végbe Kárpáti János igazgatóságának évtizedei alatt, melynek végére már működött az Aleph-rendszer, és csak elektronikus úton lehetett kölcsönözni. Két dolog azonban az első évektől a XXI. századig szinte változatlan maradt: a pénz- és helyhiány.

* * *

A kötet összeállítója, Gádor Ágnes igazán jól ismeri a Zeneakadémia könyvtárát, hiszen negyvenkét esztendőt töltött itt, s maga is olyan legendás figurává vált, akárcsak az elődei. „A könyv ötlete először akkor merült fel bennem, amikor a kilencvenes évek elején beállított a könyvtárba egy német házaspár, s kiderült: a hölgy rokona Koesslernek. 'A tanár', azaz Kárpáti pedig azonnal elővett egy dossziét néhány érdekes Koessler-írománnyal. Néhány évvel később indult egy sorozat a Zeneakadémia történetéről, s ebbe már a Koessler-ről, Popperről írt tanulmányok is bekerültek, amelyhez felkutattuk a létező dokumentumokat. Ekkoriban Szirányi Gáborral – aki munka- és szerzőtárs is volt – végigtúrtuk az irattárat, s mindkettőnket elragadott az intézménytörténeti láz. Születtek tanulmányaink az olvasókörrel, a Dohnányi-émlékkönyvhöz válogattuk a hozzá köthető dokumentumokat. Ekkor gondoltam rá először: annyi mindenről írtunk már, de mi lesz a könyvtárral?! Nekiláttam, s a kezdetektől mindent összeszedtem, amelyben szerepelt a könyvtár vagy a zeneműtár. Mindez másfél éves munkát je-

DOKUMENTUM-RÉSZLETEK

249/1887

1887. december 10. márc. 16. [tárgy: Erkel Ferenc műveinek lemásolása a könyvtár részére]

Nyilatkozat

Alóírt ezennel beleegyezem, hogy a m. kir. operaszínháznál előadott s annak könyvtárában lévő összes dalműveim partitúráit az orsz. m. kir. Zeneakadémia egyenkint lemásolathassa, kikötvén azonban, hogy ez a nevezett intézetet nem jogosítja fel azoknak nyilvános előadására.

Kelt Budapesten 1887. évi december hó 10-én

Erkel Ferencz – Pauli Rikhárd – Dr. Peregriny János

* * *

161/1924

1924. június 6.

Tárgy: Szigeti Józseftől 40 küldött csomag (Geneve) vámmentes behozatala tb.

Pénzügyminiszternek

Az igazgatásom alatti Orsz. m. kir. Zeneművészeti Főiskola címére a mellékelt szelvény szerint Geneve-ben Szigeti József által feladott 734 ragszámú 3 kg súlyú csomag érkezett, melynek tartalma behozatali engedély alá esik.

Ezen csomag tartalma: Beethoven: Hegedűverseny zenekari anyaga, amely az Orsz. m. kir. Zeneművészeti Főiskola tulajdonát képezi, és amelyet az intézet adott ki kölcsönképp Szigeti József hegedűművésznek

A legmélyebb tisztelettel kérem Nagyméltóságodat, hogy ezen csomagra vonatkozólag a behozatali engedélyt megadni, és annak vámmentességét engedélyezni kegyeskedjék.

Fogadja stb.

Bpest, 1924. június 6.

Hubay
igazgató

* * *

A Siklós Albert özvegye által, jegyzék kíséretében letétként átadott anyagot kérem a könyvtár részéről átvenni, s mint letétet – mely a rendelkezések szerint hagyatékként fog főiskolánkra szállni – kezelni. A hangjegyek előadásra megbízható érdeklődőknek díjtalanul lesznek térítvény ellenében kölcsönadhatók. Szíves tudomásul és megfelelő intézkedés végett lássa Dr. Prahács Margit könyvtárnok úrnő.

Bp. 1942. november 11-én

Dohnányi

lentett, hiszen dobozról dobozra lehetett csak haladni. Szinte minden általam talált dokumentum bekerült a könyvbe. Számomra is akadtak érdekes levelek, az ötvenes évekbeli selejtezőkor például felkérték Prahács Margitot, hogy ideológiai szempontból vizsgálja át a zeneműboltok állományát. Éppen őt, aki két évig fel volt függesztve, s Kodály levelére – mely szerint a könyvtár nem működik nélküle – helyezték csak vissza. Izgalmas olvasmány, s emellett rémtörténet az is, ahogy a dokumentumokból kiderül: hogyan

A Zeneakadémia Könyvtára napjainkban

vesztett el az Olaszországba, koncertre kikölcsönzött Hunyady-nyitány teljes zenekari anyaga.”

S hogyan lett az intézmény munkatársa, miként követte a könyvtárnokot és „A tanárt” az igazgatói székben? Bár karvezetésre nem vették fel – egyetlen hellyel csúsztott le a listáról –, Gádor Ágnes életében mindig is fontos szerepet játszott a zene, az ének. „Nyolcéves koromtól énekelek, mindig is kórusbolond voltam. Azért is választottam annak idején a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumot, mert 140 fős énekkarral rendelkeztünk. Hamar új kórusvezetőt kaptunk Mohayné Katanics Mária személyében, akit döbbsent csodálattal figyeltünk attól a pillanattól kezdve, hogy a cinkotai kórus élén megláttuk vezényelni. Érkezésével megszületett a Szilágyi Erzsébet Kamarakórus is, amelynek alapító tagja voltam, s végigkísértem ennek a hihetetlen társaságnak a fél évszázados történetét.”

Később is a zeneszeretetet vezette a pályáját. X-es származásúként, hiába érettségizett kitűnőre, nem mehetett egyetemre, így az Erkel Könyvesboltban kezdett dolgozni. Néhány évvel később, amikor vége lett a tilalomnak, az ELTE földrajz-könyvtár szakának hallgatója lett. A diplomaszerezést követően az Országos Műszaki Könyvtár friss munkatársaként futott össze Forrai Magdolnával – aki a Vándorkórusból ismerte –, s ő megkérdezte: nincs-e kedve náluk, a Zeneakadémia könyvtárban dolgozni. Így 1972-től tudományos munkatárs, majd főmunkatárs, igazgatóhelyettes és igazgató lett, s végül a nyugdíj mellett másfél esztendőn át ismét tudományos munkatársként dolgozott, Mihalovich Ödön levélgyűjteményét kutatva. „Már az első nap beleszerettem az intézménybe. Jó volt részt venni az ott folyó munkában. Elképesztő mennyiségű kötet, kotta közé kerültem, a nyolcvanas évek végén pedig már statikust kellett hívunk, hogy megvizsgálja, nem szakad-e az egész galéria a nyakunkba. Az én ötletem volt, hogy építsük be az udvart, majd amikor a pince is felszabadult, oda szintén szekrények, polcok kerültek. Ugyanis amelyik könyvtár nem gyarapodik, az meghal. Ami pedig nálunk nincs meg, azért Bécsig kell utazni.” Gádor Ágnes most megjelent kötete után már a következőt készíti. Márciusban lát napvilágot a Katanics című könyv, amelynek egyik szerzője és szerkesztője. S persze énekel ma is, a Goldmark Kórus altját erősíti. ■